

Zienswijze Onderzoeksagenda Milieu voor windbeleid en RES | Zaaknummer 2022-005244

Van: Bewonersgroep Natuurlijk Landschap Heidenhoek (NLH)

Opmerking: Onze bewonersgroep is geen rechtspersoon, en kent geen statuten, huishoudelijk reglement of geregistreerde deelnemers.

De indiening van deze zienswijze vindt daarom noodzakelijkerwijs plaats op persoonlijke titel van de indiener.

Na bestudering van 'Plan-MER voor windbeleid en RES provincie Gelderland', van 2 februari 2023, constateren wij de volgende onjuistheden en onvolkomenheden:

INLEIDEND

- **De NRD is voor de burger te vaag en kan voor beleidsmakers, in een later stadium, tot onomkeerbare fouten leiden**

De gekozen formuleringen zijn vaag en soms misleidend, onderbouwingen ontbreken en werkwijzen worden te summier benoemd ('*we hebben die en die zaken bekeken en dit is het resultaat*'). Instemming met deze NRD zal leiden tot onvoorziene en ongewenste domino-effecten in de uiteindelijke besluitvorming. Pas dan zal duidelijk worden hoe de informatie mis- of gebruikt kan worden, en waar de NRD en het plan-MER fout zitten of tekort schieten. Dan is het te laat.

- **De suggestie dat het plan-MER en de NRD objectief zijn, is onjuist en misleidend**

Het plan-MER is de basis voor de uiteindelijke (politieke) beslissingen. Het plan-MER wordt volgens de NRD objectief opgesteld. Maar dat is maar ten dele het geval. De keuze van de alternatieven, het betrekken van belanghebbende partijen (zoals Liander), de keuze van de criteria, de inhoud van het afwegingskader en de wijze van ordenen en presenteren werken door op de uiteindelijke besluiten. Besluitvorming rond zon- en windenergie is een zeer complex, zowel inhoudelijk als bestuurlijk. Bij de besluiten zal de politiek terugvallen op de uitkomsten van het plan-MER en de samenvattende kaarten en tabellen voor 'waar' aannemen, zonder dat de wijze waarop die tot stand zijn gekomen ter discussie zal staan.

- **Het doel van het plan-MER en de doorwerking in de NRD is onduidelijk en voor meerdere uitleg vatbaar**

Het doel van het plan-MER bepaalt de inhoud, opzet en aanpak ervan. De inhoud en opzet van de NRD kan niet los gezien worden van het doel. En het doel is een keuze, een politieke beslissing.

Over het doel staan zowel in de NRD als op de website www.gelderland.nl/planmerwindbeleid meerdere dingen geschreven. Daarmee wordt het doel niet eenduidig helder. Er wordt gesproken over het aanpassen van het windbeleid van de provincie, om zo de RES-resultaten te borgen. De RES-en vormen de formele basis voor de energietransitie. De actualisatie van het provinciale windbeleid beoogt een betere aansluiting bij de zoekgebieden, zoals opgenomen in de RES-en. Het huidige windbeleid is veel ruimer. Voor aanpassing van het (kaderstellend) beleid is een plan-MER verplicht.

Maar ook wordt aangegeven dat het plan-MER nodig is voor een kaderstellend besluit en dat het plan-MER bedoeld is voor iedereen (gemeenten, RES-en, initiatiefnemers) die besluiten neemt over windenergie, en daarmee geen plan-MER meer hoeft op te stellen.

- **Het borgen van de RES-resultaten in het provinciaal beleid staat haaks op de omvang van het zoekgebied**

Aanpassen van het huidige provinciale, ruimere, windbeleid aan de RES-resultaten suggereert een inkrimping van de mogelijkheden die het huidige windbeleid biedt. Het is dan ook opmerkelijk dat het zoekgebied van het plan-MER geheel los staat van die uit de RES-en. Weliswaar zijn die laatste meegenomen, maar het zoekgebied is in de NRD veel uitgebreider en ook veel meer versnipperd. Daar komt bij dat de RES-zoekgebieden voldoende ruim zijn om daarbinnen alternatieven te ontwikkelen.

- **De suggestie dat aanpassing van het provinciale beleid, en dus het plan-MER, nodig is om ongewenste situaties te voorkomen, is misleidend**

In een praktijkvoorbeeld wordt aangegeven waarom een betere aansluiting op de RES-resultaten wenselijk is. Een initiatiefnemer heeft een verzoek ingediend voor windturbines op een plek buiten de RES-locaties. Ruimtelijk (daar gaat een MER niet over) en wettelijk (idem) zijn er geen bezwaren, maar vanuit de RES-regio en gemeente wel. Een actualisatie van het windbeleid is nodig om te voorkomen dat dergelijke situaties vaker voor gaan komen. Dat suggereert, ten onrechte, dat met een aangepast provinciaal beleid, met het plan-MER als basis, ontwikkelingen buiten de RES-keuzes voorkomen kunnen worden.

Op basis van de huidige energiewet is de provincie, indien een initiatiefnemer dat voor een locatie verzoekt, verplicht om een inpassingsplan op te stellen als er geen ruimtelijke en wettelijke bezwaren zijn. Ook de illustrerende filmpjes op de website laten zien dat de provincie in dergelijke situaties zowel gemeenten als RES-en kan (en moet) overrulen, indien deze tegen een initiatief zijn. Het oprekken van het zoekgebied biedt dus juist ook voor allerlei ontwikkelingen buiten de RES-en om een basis.

PARTICIPATIE

- **Betrokkenheid van de burger = 0**

Veel partijen zijn betrokken bij het opstellen van de NRD en het plan-MER, maar burgergroeperingen ontbreken. De burgers mogen een zienswijze indienen en worden over de voortgang op de hoogte gehouden. De tijd van de burger komt later wel bij de uiteindelijke besluitvorming. Echter, het plan-MER kleurt het speelveld al voor een deel in (zie hiervoor). Juist omdat de politiek meer betrokkenheid en draagvlak bij burgers wil, komt de nu gekozen weg volkomen verkeerd over.

De burger kan dan wel een zienswijze indienen, maar de reactienota wordt tegelijk met het concept plan-MER opgeleverd. Pas dan wordt bekend of en op welke manier een reactie in de NRD en het plan-MER is verwerkt. Gezien het tempo (half mei concept plan-MER gereed) zal er maar beperkt mogelijkheid zijn om de opzet van het plan-MER aan te passen.

- **Rol van de Cie MER ontbreekt**

Niet duidelijk is of de zienswijzen een onderdeel vormen van de stukken waarover de Cie MER beschikt, wanneer zij haar advies gaat uitbrengen. Het lijkt niet meer dan vanzelfsprekend dat de Cie MER hierover beschikt, voordat er een advies komt over het NRD.

In de planning van het proces is niet duidelijk wanneer het advies van de cte MER verwacht wordt en wat de doorwerking is op het plan-MER, hoe daar met de burger over wordt gecommuniceerd en of en wanneer het advies openbaar wordt.

ONDERZOEKSAANPAK

- **Met de omvang van het zoekgebied is de provincie niet open over haar doelen**

Is het doel (deels) het voorkomen van ongewenste ontwikkelingen los van de RES-resultaten? Dan is het minimaal noodzakelijk om aan te sluiten bij de RES-zoekgebieden, en niet om deze fors op te rekken. In de NRD wordt de noodzaak om het zoekgebied veel ruimer op te zetten, dan die uit de RES-en, niet duidelijk gemaakt. De RES-zoekgebieden hebben voldoende omvang voor het opstellen van alternatieven. Ook doet het geen recht aan het RES-proces (waar de provincie zo lovend over is) om nu veel meer gebieden te gaan onderzoeken. Het plan-MER is toch bedoeld om de RES 1.0-resultaten te verankeren in het provinciale beleid? Of zijn er nog meer, onbenoemde, doelen? In feite bestaat het zoekgebied uit een groot aantal deelgebieden (snippers). Onduidelijk is hoe met dit grote aantal (extra) deelgebieden omgegaan wordt in het plan-MER.

De aspecten die gebruikt zijn voor het bepalen van het zoekgebied worden opgesomd, maar de toepassing ervan en de doorwerking op het resultaat is “een konijn uit de hoge hoed”. De weg ernaar toe en waarom het ene gebied wel en het andere niet en hoe de begrenzing van de gebieden tot stand is gekomen, is niet inzichtelijk weergegeven.

- **De tijdshorizon van het plan-MER is niet transparant**

Niet duidelijk is welke tijdshorizon het plan-MER heeft. Voor het borgen van de RES-resultaten geldt 2030. Maar geldt dat ook voor de actualisatie van het provinciale (kaderstellende) beleid? Het NRD geeft daar geen uitsluit over.

- **De beschrijving van de autonome ontwikkelingen en de referentiesituatie is onvolledig**

Onduidelijk is of de versterking van het netwerk, waar Liander recent een aanbesteding voor heeft gedaan, onderdeel is van de huidige situatie, dan wel van de autonome ontwikkelingen of dat het überhaupt niet wordt meegenomen?

ALTERNATIEVEN

- **De alternatieven in de NRD sluiten niet aan bij de huidige maatschappelijke discussie**

Het plan-MER moet meer aansluiten bij de discussies die op dit moment gevoerd worden. Zon-op-dak bijvoorbeeld, als onderdeel van een alternatief, komt niet in beeld in het plan-MER. Maar ook daarvan zijn de milieueffecten goed in beeld te brengen. Er zijn meer maatschappelijke insteken om tot een alternatief te komen. Er is geen boeren-alternatief of een bewoners-alternatief. Geen waterstof- of kernenergie-alternatief. Het alternatief van wind-op-zee en zon-op-land(dak), en de doorwerking daarvan in Gelderland, wordt niet meegenomen.

Door de milieueffecten van deze alternatieven niet in beeld te brengen, sluit het plan-MER niet aan bij de politieke realiteit van dit moment. De keuze wat het wordt, is aan de politiek, toch?

De alternatieven zijn, op basis van een bepaalde invalshoek, een selectie van zoekgebieden uit het totale zoekgebied. Onduidelijk is hoe deze selectie heeft plaatsgevonden. De elementen worden wel benoemd, maar de toepassing daarvan is niet te volgen.

- **Het alternatief gezonde en veilige leefomgeving zet de burger op een verkeerd been en suggereert veel meer dan wat het nu inhoudt**

Het alternatief 'gezonde en veilige leefomgeving' heeft volgens de NRD als doel onderzoeksgebieden voor wind en zon te definiëren die, meer dan (voorheen) vanuit het Activiteitenbesluit vereist, rekening houden met een gezonde en veilige leefomgeving van de mens.

De invulling van 'gezond en veilig' bestaat alleen uit het op basis van een (nu nog) strengere geluidsnorm (45 dB) en veiligheids-adviesafstanden van zoveel mogelijk gebieden.

De vertaling van het zoekgebied naar het alternatief leefomgeving is niet te volgen. Er worden aspecten genoemd die een rol spelen en plots verschijnt er een kaart met het resultaat. Eén van de aspecten is geluidsgevoelige objecten: Zijn dat alle woningen of alleen de kernen? Een heldere definitie ontbreekt. Ook is niet helder op welke manier woningen en kernen doorwerken in de selectie van deelgebieden en wat "rekening gehouden met de veiligheidscontouren en adviesafstanden" inhoudt.

In de uitlegavond voor burgers op 7 maart j.l. is gezondheid als een belangrijk issue neergezet.

Echter, het aspect gezondheid komt in het BOK niet voor. Er wordt verwezen naar de wettelijke norm en naar het maken van afspraken op locatieniveau.

- **Het energiesysteem wordt ten onrechte tot alternatief verheven**

Het alternatief 'Energiesysteem' is een vreemde eend in de bijt. In de NRD staat: "Het alternatief Energiesysteem heeft als doel onderzoeksgebieden voor wind en zon te definiëren die rekening houden met de beschikbare en toekomstige netcapaciteit en de samenhangende maatschappelijke kosten".

Allereerst is er geen kaart van het alternatief en is het dus ook niet duidelijk om welke gebieden het gaat. Dit komt volgens de NRD door het ontbreken van betrouwbare en volledige data van de bestaande en toekomstige netcapaciteit. Zo zijn bijvoorbeeld niet alle geplande netinvesteringen (infrastructuur en onderstations) openbaar beschikbaar. Samen met de netbeheerder wordt in het plan-MER dit alternatief verder ingevuld.

Daarnaast is dit alternatief ingestoken vanuit kosten(besparing), wat een aspect is dat in een MER niet thuishoort, maar onderdeel is van een beleidsbeslissing. Verder wordt Liander, als netbeheerder, met een duidelijk belang uitgebreid betrokken bij dit alternatief. Ofwel, de slager keurt zijn eigen 'alternatieve vlees' (hoezo objectief?).

Het begrip 'toekomstig' wordt niet nader toegelicht. Is dat de versterking van het netwerk die onlangs door Liander is uitbesteed? (zie ook autonoom).

En hoe zit het met de plan-volgorde? Wordt eerst bepaald wat de geschikte locaties zijn en wordt het versterken van het netwerk daarop afgestemd of wordt het netwerk versterkt en bepaalt dit de keuzes voor de locaties?

BEOORDELINGSKADER

- **Het beoordelingskader is vaag, niet uitgewerkt en laat de invulling aan de fantasie van de lezer over**

Het beoordelingskader bestaat uit een tabel (6.2) en een beoordelingsschaal (tabel 6.3). Tabel 6.2 is een overzicht van criteria en volgens welke methode effecten worden bepaald en in beeld gebracht. Wat ontbreekt is: op welke manier de aard van de effecten in beeld gebracht worden (bv het aantal soorten dat schade ondervindt of het aantal huizen binnen een contour). Verder is niet duidelijk hoe de uitkomst van de toegepaste methode dan "vertaald" wordt naar de 5-deling in de beoordelingsschaal. Dat maakt dat:

1. De keuze van de criteria, de keuze van de methodiek die gebruikt wordt voor het bepalen van effecten, de eenheden waarin de effecten worden uitgedrukt, de grenzen van de klassen in de

beoordelingschaal voor een betreffende effecttoepassing en de toedeling of een criterium wel of niet maatgevend is, niet wordt uitgelegd in de NRD.

2. Een (deel)zoekgebied zelf geeft geen effect, maar wel een ingreep in dat gebied. Hoe de ingreep wordt vormgegeven, staat niet in de NRD. Wordt in een deelgebied het maximaal te plaatsen windturbines gezet en/of wordt het helemaal vol gezet met zonnepanelen? Op de informatieavond werd gezegd dat er voor de effectbepaling vanuit wordt gegaan dat op de rand van een zoekgebied (fictief) de windturbines komen te staan. Dat staat nergens in de NRD. Maar dan nog: is het er 1 of een hele rij? En hoe zit het dan bij grotere gebieden met het “binnen-deel”? En hoe wordt er omgegaan met het cumulatieve effect in een deelgebied? Als je niet weet hoe er gewerkt wordt, weet je ook niet welke waarde de uitkomst heeft. Voor zonnepanelenvelden is het nog onduidelijker.
3. Gezondheid: In de presentatie is aangegeven dat dit een belangrijk issue is, maar in de tabel 6.2 wordt dit versmald tot alleen een geluidscontour. De overige aspecten zijn niet maatgevend en volgens de NRD middels mitigatie goed op te vangen. Het aspect gezondheid zou veel verder moeten gaan dan het toepassen van een geluidscontour!
4. Het NRD gaat niet in op de cumulatieve effecten die kunnen optreden, en die meer kunnen zijn dan een simpele optelsom. Het gaat dan niet alleen om het cumulatieve effect binnen een deelgebied, zowel tussen de windturbines als tussen de verschillende aspecten, maar ook om het cumulatieve effect tussen de deelgebieden. Ook is een cumulatief effect bij de combinatie zon en wind.
5. Onduidelijk is op welke manier de effecten per deelgebied in beeld gebracht worden, waardoor er een onderling vergelijk gemaakt kan worden.
6. Komt er per deelgebied een eindoordeel of een ranking van de verschillende deelgebieden? Is een Multi-criteria analyse onderdeel van het plan-MER?

- **Uitleg over de diepgang (detailniveau) van het onderzoek in relatie tot het doel, om ook regionaal de verschillende zoekgebieden te kunnen vergelijken, ontbreekt**

In de NRD staat dat het detailniveau van het plan-MER toereikend is om de verschillen tussen zoekgebieden op regionaal niveau in beeld te brengen. Het zoekgebied bestaat uit een groot aantal deelgebieden (zie ook kaart 5.1). Als het detailniveau werkelijk toereikend is om al deze gebieden onderling te vergelijken, betekent dat een enorme hoeveelheid informatie. Is de diepgang niet groot, dan is de informatie per gebied heel algemeen en alleen gebaseerd op een GIS-analyse. In de NRD wordt niet duidelijk wat nu de diepgang wordt, welke informatie daar dan bij hoort en op welke wijze dat inzichtelijk gemaakt wordt en ontsloten wordt.

Kortom, deze onderzoeksagenda milieu voor windbeleid en RES is niet transparant, onvoldoende duidelijk en suggestief. De onderzoeksagenda moet op bovenbeschreven tekortkomingen verbeterd en aangevuld worden.